

арешту (відповідно, варто доповнити ст. 178 КПК України); дозволити особі, що потребує лікування, перебувати під домашнім арештом, проходячи лікування у відповідному закладі охорони здоров'я; не обирати цей запобіжний захід до осіб, які проживають у віддаленому від відділу Національної поліції місці, або якщо житло такої особи не пристосоване для застосування ЕЗК (якщо обрано домашній арешт у комплексі із застосуванням ЕЗК).

Вагомою прогалиною в КПК України є відсутність переліку підстав щодо необхідності зміни домашнього арешту, як, наприклад, під час його обрання (ч. 1 ст. 194 КПК України). Постає питання щодо зміни будь-якого запобіжного заходу, перелік для цього підстав за змістом має бути іншим, порівняно з переліком підстав щодо обрання певного запобіжного заходу.

Доцільним є створення в структурі Національної поліції України спеціальної служби, яка буде займатись виключно питаннями домашнього арешту, а також розробити програму відбору, навчання, атестації працівників цієї служби.

Приймак К. В., студентка 2-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ *Симчук А. С.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ АДВОКАТА СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Формування України як правової держави, в якій людина є головною соціальною цінністю, а її інтереси і потреби – основним критерієм діяльності держави, закономірно передбачає оновлення національного законодавства, приведення його у відповідність з міжнародно-правовими стандартами в галузі прав людини. Забезпечення громадян кваліфікованою

юридичною допомогою в наші дні вважається важливим конституційним положенням.

Особливе місце в захисті прав та свобод громадян посідає адвокатура України. За своєю суттю вона є професійним правовим інститутом, спрямованим на захист прав і свобод громадян.

Проблеми діяльності адвокатури, її місце в суспільстві, професійні права та обов'язки адвокатів неодноразово були предметом дослідження багатьох світових та вітчизняних вчених і практиків. Однак незважаючи на прийняття нового Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» досі існують проблеми та різночитання як у нормативному врегулюванні статусу адвокатів у системі юридичних механізмів прав та свобод людини, так і в психологічному ставленні суспільства до адвокатури в цілому.

Саме тому майбутнім юристам необхідно вивчати законодавчі функціонування та організації адвокатури в Україні, а й навчатися повазі до найгуманнішої правозахисної діяльності, якою є діяльність адвоката.

Участь адвоката у кримінальному провадженні є важливою гарантією прав і законних інтересів осіб, яких він уповноважений захищати і котрим надає юридичну допомогу, а також є необхідною умовою реалізації конституційної засади змагальності сторін (ст. 22 КПК).

Допомагаючи підзахисному ефективно реалізувати свої права, адвокат забезпечує захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосуванню примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ст. 1 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»). Виступаючи як захисник у кримінальних справах, адвокат виконує завдання державної важливості – захист особі від повідомленої їй підозри. Не можна забувати, що право на захист зовсім не є абстрактним правовим поняттям. Це є правом конкретної фізичної особи на захист від конкретного обвинувачення.

Крім функції захисту адвокат у кримінальному провадженні також може здійснювати функцію представництва. Відповідно до статей 58, 63 КПК потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні може представляти представник – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником.

Увага законодавця до того, щоб громадянам давалася кваліфікована юридична допомога, викликана насамперед широким визнанням порівняно простого вихідного положення: реалізація прав і свобод людини і громадянина можлива повною мірою, коли вони відстоюються зі знанням справи, кваліфіковано.

Допомагаючи фізичній або юридичній особі якісно реалізувати права, адвокат здійснює адвокатську діяльність, яка визначається в ст.1 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» як незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту».

Згідно із ст.66 КПК адвокат у кримінальному провадженні також може надавати правову допомогу свідкові. У зв'язку з цим, хочемо звернути увагу на деякі проблемні питання щодо правового статусу адвоката свідка. Так, у ст. 66 КПК сформульовані право та обов'язки свідка. У п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК, що свідок має право «користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями ст. 50 цього Кодексу».

Право свідка користуватися правовою допомогою адвоката під час допиту та участі його в інших процесуальних діях є також важливою прав та законних інтересів свідка у кримінальному провадженні. Це право слід корегувати відповідно до п. 2 рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2009 року № 23-рп/2009 у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя І. В. щодо офіційного тлумачення положень ст. 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу), у якому Конституційний Суд України роз'яснив: «Положення ч. 2 ст. 59 Конституції України (до внесення змін на підставі Закону України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII) “для... надання правової допомоги у ході

вирішення справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура” в аспекті конституційного звернення треба розуміти так, що особа під час допиту її як свідка в органах досудового розслідування чи дачі пояснень у правовідносинах з цими та іншими державними органами має право на правову (юридичну) допомогу від обраної за власним бажанням особи в статусі адвоката, що не виключає можливості отримання такої допомоги від іншої особи, якщо законами України щодо цього не встановлено обмежень».

На жаль, КПК не містить норми, яка б врегулювала правовий статус адвоката свідка.

Поряд з тим, у ч. 6 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що «інші види правової допомоги – види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз’яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення»

З урахуванням викладеного та з метою законодавчого закріплення процесуального статусу адвоката свідка, доцільно внести відповідні зміни до правових норм КПК:

Стаття 55. Адвокат у кримінальному провадженні

1. Адвокатом є фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

2. Адвокат у кримінальному провадженні надає правову допомогу свідку під час давання показань та участі його у проведеному інших процесуальних дій.

Повноваження адвоката підтверджуються згідно з положеннями статті 50 цього Кодексу.

3. Адвокатом не може бути особа, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

Стаття 56. Обов'язки адвоката

1. Адвокат зобов'язаний використовувати правові засоби, передбачені цим Кодексом та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів свідка.

2. Адвокат зобов'язаний прибувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю свідка. У разі неможливості прибути в призначений строк захисник зобов'язаний завчасно повідомити про таку неможливість та її причини слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд.

3. Адвокат без згоди свідка не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю.

4. Адвокат після його залучення має право відмовитися від виконання своїх обов'язків лише у випадках:

1) якщо є обставини, які згідно з цим Кодексом виключають його участь у кримінальному провадженні;

2) незгоди зі свідком щодо вибраного ним способу надання правової допомоги;

3) умисного невиконання свідком умов укладеного з адвокатом договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад адвоката, порушенні вимог цього Кодексу тощо;

4) якщо він свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним.

Стаття 57. Залучення адвоката

1. Адвокат може у будь-який момент бути залученим свідком, законними представниками малолітньої або неповнолітньої особи, а також іншими особами за проханням чи згодою свідка до участі у кримінальному провадженні.

2. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного адвоката.

Стаття 58. Права адвоката

Здійснюючи правову діяльність направлену на реалізацію прав свідка у кримінальному провадженні, адвокат має право:

1) надати правову інформації, консультації та роз'яснення з правових питань;

1) забезпечувати правовий супровід діяльності свідка;

2) складати заяви, скарги, процесуальні та інші документи правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів свідка, недопущення їх порушень;

3) сприяння їх відновленню реалізації прав, свобод і законних інтересів свідка, в разі порушення.

Як підсумок слід зазначити, що у всіх сферах правового регулювання, в тому числі і в кримінальному судочинстві, повинні отримати послідовний розвиток і конкретизацію основні принципи, на яких базуються взаємовідносини між правовою державою і особистістю, а саме: верховенство закону; невід'ємність, непорушність і недоторканість основоположних прав і свобод особистості. Крім того, законодавче визначення правового статусу учасників кримінального провадження, а саме адвоката свідка, стане важливою складовою реформування та удосконалення національного кримінального процесуального законодавства.